

ВИСНОВОК

до проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України та інших законодавчих актів України щодо запровадження інституту пріоритетного права на опікунство та піклування» (реєстр. № 13215 від 25.04.2025)

Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації на своєму засіданні 15 липня 2025 року (Протокол № 150) розглянув проект Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України та інших законодавчих актів України щодо запровадження інституту пріоритетного права на опікунство та піклування» (реєстр. № 13215 від 25.04.2025), поданий народним депутатом України Гуріним Д. О. та іншими народними депутатами України.

Відповідно до пояснювальної записки законопроект розроблено з метою запровадження механізму попереднього визначення осіб, які матимуть пріоритетне право на призначення опікунами чи піклувальниками.

Для досягнення зазначеної мети суб'єктом законодавчої ініціативи пропонується внести зміни до Цивільного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Сімейного кодексу України, законів України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» та «Про нотаріат», якими пропонується, зокрема:

- запровадити розпорядження про забезпечення опіки та піклування щодо пріоритетного права на призначення опікунами, піклувальниками;
- встановити порядок складання, посвідчення та реєстрації таких розпоряджень;
- визначити механізм врахування волі батьків під час призначення опікунів та піклувальників;
- розширити функціонал Спадкового реєстру та Єдиної інформаційної системи соціальної сфери для реєстрації розпоряджень про забезпечення опіки та піклування.

В межах предметів відання Комітету щодо запропонованих законодавчих змін зазначаємо наступне.

Міністерство цифрової трансформації України в межах компетенції опрацювало проект Закону та повідомило про зауваження і пропозиції до нього.

Підпунктом 2 пункту 4 Розділу I проекту Закону пропонується внести зміни до Цивільного кодексу України, зокрема доповнити статтю 63 частиною шостою такого змісту:

«6. При настанні події, що зумовлює необхідність встановлення опіки, піклування, призначення опікуна, піклувальника, орган опіки та піклування зобов'язаний встановити в Спадковому реєстрі наявність та чинність розпоряджень особи, батьків, опікунів, піклувальників про забезпечення опіки і піклування над особою, щодо якої вирішується питання про встановлення опіки, піклування, призначення опікуна, піклувальника.

З метою виконання повноважень зі встановлення опіки та піклування, призначення опікунів, піклувальників органи опіки та піклування і суд мають право на отримання інформації зі Спадкового реєстру про розпорядження про забезпечення опіки і піклування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Доступ до такої інформації здійснюється шляхом інформаційного обміну між Спадковим реєстром та Єдиною інформаційною системою соціальної сфери.».

Відповідно до статті 34 Закону України «Про публічні електронні реєстри» (далі – Закон) користування реєстровою інформацією здійснюється у порядку загального доступу, спеціального доступу та електронної інформаційної взаємодії між реєстрами.

Згідно зі статтею 7 Закону електронна (технічна та інформаційна) взаємодія реєстрів здійснюється безперервно. Електронна технічна взаємодія передбачає технічну та технологічну здатність реєстрів до обміну даними в режимі «електронний запит - електронна відповідь», взаємного пошуку та перегляду наявних даних, формування спільних масивів даних, документів та форм, автоматичного протоколювання всіх кроків та операцій зазначеної взаємодії за допомогою системи електронної взаємодії електронних ресурсів та/або програмних засобів відповідних ІС, інформаційних систем операторів, підключених до системи електронної взаємодії електронних ресурсів. Електронна інформаційна взаємодія електронних ресурсів здійснюється за допомогою системи електронної взаємодії електронних ресурсів та/або програмних засобів відповідних ІС, інформаційних систем операторів, підключених до системи електронної взаємодії електронних ресурсів, у випадках та в обсязі, визначених цим Законом, законом або іншим актом законодавства, згідно з якими створено відповідні реєстри. Порядок електронної (технічної та інформаційної) взаємодії затверджується Кабінетом Міністрів України.

Також абзацом першим частини другої статті 43 Закону визначається, що надання та отримання реєстрової інформації в порядку електронної інформаційної взаємодії між реєстрами здійснюється виключно за допомогою Системи електронної взаємодії електронних ресурсів в електронній формі у виді

наборів реєстрових даних та/або інформації про їх наявність чи відсутність у відповідному реєстрі, посвідчених встановленими законом засобами електронної ідентифікації.

Враховуючи зазначене, Міністерство цифрової трансформації України пропонує доопрацювати редакцію частини шостої статті 63 Цивільного кодексу України, передбачивши, що доступ до інформації здійснюється шляхом електронної інформаційної взаємодії Спадкового реєстру з Єдиною інформаційною системою соціальної сфери та з Єдиною судовою інформаційно-комунікаційною системою через систему електронної взаємодії електронних ресурсів.

Водночас, Комітет звертає увагу на необхідність приведення назви «Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» до вимог Закону України «Про електронні комунікації» який 01 січня 2022 року набрав чинності та визначає правові та організаційні основи державної політики у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, а також права, обов'язки та відповідальність фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у відповідній діяльності або користуються електронними комунікаційними послугами. Положеннями цього Закону змінено понятійний апарат, а Закон України «Про телекомунікації» визнано таким, що втратив чинність. У зв'язку з цим, з метою узгодженості термінології назву вищезазначеної системи пропонується викласти «Єдина судова інформаційно-комунікаційна система»

Також Міністерство цифрової трансформації України зазначило, що підпунктом 4 пункту 2 Розділу II проекту Закону передбачено внесення змін до Закону України «Про нотаріат», зокрема пропонується частину п'ятнадцяту статті 8 викласти в такій редакції:

«Внесення нотаріусом, консульською установою України у випадках, передбачених законодавством, інформації та завантаження сканованих копій нотаріальних документів до Єдиного реєстру довіреностей, Спадкового реєстру та інших єдиних та державних реєстрів, інформаційно-комунікаційних систем, що функціонують у системі Міністерства юстиції України, до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, не є порушенням нотаріальної таємниці».

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» суб'єктами відносин, пов'язаних із захистом інформації в системах, є: володільці інформації; власники системи; користувачі; спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань організації спеціального зв'язку та захисту інформації і підпорядковані йому регіональні органи.

Крім того, відповідно до пункту 12 частини першої статті 2 Закону публічний електронний реєстр (реєстр, кадастр, реєстр тощо) (далі - реєстр) – інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення,

захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних та надання реєстрової інформації.

Аналіз норм Закону свідчить, що відомості до реєстрів вносяться публічними реєстраторами, основні вимоги до яких закріплені у статті 15 Закону.

Так, публічними реєстраторами можуть бути громадяни України, які відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним нормативно-правовим актом, згідно з яким створено відповідний реєстр, та перебувають у трудових відносинах з держателем, адміністратором або є фізичними особами - підприємцями чи суб'єктами незалежної професійної діяльності, а також інші особи, які відповідно до законодавства наділені повноваженнями на здійснення реєстраційних дій. Публічний реєстратор має власний засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки. У випадках, передбачених законом або іншим актом законодавства, згідно з яким створено відповідний реєстр, публічний реєстратор має посвідчення публічного реєстратора, форма якого визначається держателем реєстру.

Відповідно до частини третьої статті 4 Закону виключно законом або іншим актом законодавства, згідно з яким створений реєстр, визначаються відомості, зазначені у частині другій статті 26 цього Закону (крім випадків, визначених статтями 40 і 41 цього Закону). Однією із необхідних відомостей щодо реєстру відповідно до пункту 5 частини другої статті 26 Закону є визначення публічних реєстраторів.

Аналіз запропонованих норм свідчить, що нотаріуси та посадові особи консульських установ України виступатимуть публічними реєстраторами, які вноситимуть будь-яку інформацію до інформаційно-комунікаційних систем, що функціонують у системі Міністерства юстиції України, у тому числі до реєстрів, які є інформаційно-комунікаційними системами.

Відтак, публічні реєстратори повинні бути визначені у нормативно-правовому акті, яким створено відповідний реєстр.

Таким чином, питання, що пропонується вирішити проектом Закону не врегулює внесення відомостей до усіх реєстрів та інформаційно-комунікаційних систем, що функціонують у системі Міністерства юстиції України у разі, якщо в нормативно-правовому акті, яким врегульовано надання доступу до нього не буде це визначено.

Враховуючи наведене, Міністерство цифрової трансформації України рекомендує уточнити про які саме інформаційно-комунікаційні системи, що функціонують у системі Міністерства юстиції України іде мова у редакції змін до статті 8 Закону України «Про нотаріат», а відтак проект Закону потребує доопрацювання.

Народні депутати України – члени Комітету при обговоренні законопроекту висловились про підтримку законодавчих ініціатив спрямованих на запровадження механізму попереднього визначення осіб, які матимуть пріоритетне право на призначення опікунами чи піклувальниками та зазначили про необхідність врахування висловлених зауважень і пропозицій.

Враховуючи наведене, за результатами обговорення Комітет ухвалив:

1. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань правової політики врахувати висловлені зауваження та пропозиції під час підготовки та розгляду проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України та інших законодавчих актів України щодо запровадження інституту пріоритетного права на опікунство та піклування» (реєстр. № 13215 від 25.04.2025), поданого народним депутатом України Гуріним Д. О. та іншими народними депутатами України.

2. Направити висновок Комітету про розгляд зазначеного законопроекту до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

Голова Комітету

М. КРЯЧКО